

Warszawa, 06 kwietnia 2017 r.

Recenzja
pracy doktorskiej mgr Elżbiety Kuriaty pt. "Analiza i ocena sektora leków
recepturowych sporządzanych w aptekach ogólnodostępnych w województwie
warmińsko-mazurskim"

Rozwój receptury aptecznej wiąże się z rosnącym zainteresowaniem stosowania zindywidualizowanej terapii, a także z nowymi możliwościami technologicznymi oraz pojawiającymi się nowymi surowcami przydatnymi w recepturze. Współczesna receptura apteczna, zarówno w aptekach otwartych, jak i szpitalnych wymaga od farmaceuty dużej wiedzy nieograniczającej się tylko do znajomości sporządzania leków według przepisanej recepty, ale także uprawniającej do wprowadzania nowych rozwiązań technologicznych oraz proponowania lekarzom nowoczesnych form leku recepturowego.

Zaproponowany przez doktorantkę kierunek badawczy, z powyższych względów, uważam za właściwy. Celem podjętych badań była analiza i pogłębiona ocena receptury aptecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2011-2013. Wcześniej przeprowadzono badania ogólnokrajowe w okresie 01.01.2010 r. - 31.12.2010 r. na podstawie ankiet dotyczących receptury leków w aptekach ogólnodostępnych oraz osobnej ankiety dotyczącej receptury leków w aptekach szpitalnych. Ostatecznych wyników ze wskazanych badań ogólnokrajowych nie znam.

Doktorantka w swoich badaniach skoncentrowała się na wynikach charakteryzujących lek recepturowy w zakresie:

- o rodzajów składników;
- o liczby i wartości cenowej;
- o populacji pacjentów;
- o specjalizacji lekarzy.

W analizie danych doktorantka wykorzystała również badania ankietowe, w których zostały wyrażone przez pacjentów, farmaceutów oraz lekarzy opinie o lekach wykonywanych w aptekach. Proponowane etapy badawcze obejmują cały zakres, który jest sformułowany w celu pracy. Rozprawa doktorska składa się z typowych rozdziałów przewidzianych w tego typu pracach. We wstępie pracy doktorantka opisała definicje leku recepturowego, rynek leków recepturowych na świecie. Z niemałym zdziwieniem dowiedziałem się, że według

najnowszych prognoz, największy wzrost wartości rynku leku recepturowego odnotuje Singapur. W kolejnych rozdziałach doktorantka przedstawia rynek leku recepturowego w Polsce, pomieszczenia w których wykonuje się lek oraz nadzór nad jakością leku wyprodukowanego w aptece.

W okresie 2011-2013 badań nad jakością leku przeprowadzono od 533 do 602. Odsetek negatywnych wyników wynosił około 12%. Szkoda, że doktorantka dysponując takimi danymi nie skomentowała jakie były przyczyny tych negatywnych wyników jakości wykonywanych leków recepturowych. Uważam, że 12% wyników negatywnych może być wynikiem istotnie znaczącym, pytanie tylko na jakim poziomie istotności.

Oceniając tę część pracy doktorskiej stwierdzam, że doktorantka posiada dużą wiedzę w zakresie przedstawionych zagadnień. W badaniach doktorantka wykorzystwała informacje o 10 516 lekach recepturowych sporządzanych w 20 aptekach ogólnodostępnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2011-2013. Informacje obejmowały wiek i płeć pacjenta, specjalizacje lekarzy, postać i skład leku, datę oraz istotną wartość cenową. Ponadto doktorantka przeprowadziła badania ankietowe pod nazwą: "Rynek leków recepturowych", które dostarczyły informacje o opiniach pacjentów, farmaceutów oraz lekarzy. Wyniki badań przedstawiono w ujęciu ilościowym i procentowym, bez oceny statystycznej wyników.

Analiza struktury chemicznej surowców farmaceutycznych wykazała, że do sporządzania leków recepturowych najczęściej stosowane były hydrokortyzon i prednizolon, kwasy organiczne i nieorganiczne jak np. salicylowy, mlekowy czy borowy. Stosowane były również antybiotyki np. chloramfenikol, erytromycyna. Oczywiście podałem tylko niektóre składniki, doktorantka podaje znacznie więcej przykładów używanych składników. Analizując wyniki zawarte w tabelach 2, 3, 4 stwierdzam, że niewiele wnoszą do zagadnienia leku recepturowego. Jednakże na korzyść doktorantki można przyjąć, że starała się te wiadomości przedstawić z różnej strony, precyzując w każdej kolejnej tabeli o jakie surowce farmaceutyczne chodzi.

W kolejnych rozdziałach doktorantka przedstawiła zastosowanie leków wyprodukowanych przez przemysł farmaceutyczny w recepturze aptecznej według klasyfikacji ATC. Według takiego podziału okazało się, że największy udział miały leki stosowane w zakażeniach oraz leki stosowane w leczeniu układu moczowo-płciowego i hormony płciowe.

W wyniku przeprowadzonej analizy rozchodu leków recepturowych, doktorantka wykazała, że 24 substancje pomocnicze były w różnym stopniu wykorzystane do ich produkcji. Najczęściej były to podłoża maściowe i do produkcji czopków. Leki recepturowe sporządzane w aptekach wymagają odpowiednich opakowań. W analizowanym materiale, jak obliczyła doktorantka, zastosowano 8 096 opakowań o różnym zastosowaniu. W kolejnym rozdziale doktorantka przedstawiła rozkład i wartość cenową leków recepturowych w poszczególnych miesiącach w latach 2011-2013. Rozdział ten uważam, za bardzo interesujący ze względu na przedstawienie faktycznych wartości cenowych, co ma znaczenie w ogólnej kondycji

finansowej apteki. Ponadto doktorantka przeprowadziła badania ankietowe, które dostarczyły informacji o opiniach pacjentów, farmaceutów i lekarzy o lekach recepturowych. Omawiając wyniki tych badań, doktorantka wykazała się umiejętnością ich interpretowania i właściwego wyciągania wniosków. Na podstawie uzyskanych wyników w województwie warmińsko-mazurskim, doktorantka stwierdza, że głównie lekarzy dermatolodzy i pediatrzy przepisują recepty na przygotowanie maści i roztworów. Doktorantka ustaliła, że leki recepturowe są sporządzane dla pacjentów w każdym wieku, dwa razy więcej dla kobiet niż mężczyzn. Pacjenci cenią sobie fakt, że przepis leku recepturowego jest specjalnie dostosowany do ich przypadku chorobowego. Wyniki badań ankietowych wskazują, że farmaceuci nie mają trudności ze sporządzaniem leków recepturowych. Jednak koszt ich sporządzania nie pokrywa poniesionych nakładów związanych z zatrudnieniem personelu oraz użyciem niewykorzystanych substancji.

Uzyskane wyniki badań w pracy doktorskiej zostały zawarte w 82 tabelach oraz 12 rycinach. Układ tabel i rycin jest czytelny. Zastosowana metodyka badań jest właściwa i nie budzi moich zastrzeżeń. Praca została przygotowana na podstawie 94 pozycji aktualnego piśmiennictwa. Wyniki badań z pracy doktorskiej zostały opublikowane w 5 publikacjach oraz w 3 biuletynach informacyjnych Okręgowej Izby Aptekarskiej w Olsztynie jak również przedstawione na 3 konferencjach. Działalność w zakresie publikacji i udziału w konferencjach świadczy bardzo pozytywnie o doktorantce. Zauważone wcześniej uwagi nie obniżyły wartości pracy.

Podsumowując, praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim w związku z powyższym stawiam wniosek do Wysokiej Rady Wydziału Farmaceutycznego Collegium Medicum w Bydgoszczy o dopuszczenie mgr Elżbiety Kuriaty do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. Edmund Sieradzki

